

ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIEELE DAGBLAD

BANKEN

Als politici zwijgen, laten banken teugels vieren

De Nederlandse politiek negeert de cruciale rol die banken hebben in de economie. Zo krijgt de bankenlobby net als in de Verenigde Staten vrij spel om kapitaalvereisten te verlagen en risico's te verhogen.

De politiek lijkt de weg kwijt als het gaat om banken en hun belang voor de Nederlandse economie. Wanneer banken ter sprake komen in het politieke debat, worden ze vooral weggezet als instellingen die aangepakt moeten worden omdat ze 'de fossiele industrie in stand houden'. En daar blijft het niet bij: er worden ook allerlei andere politiek gedreven wensen op banken geprojecteerd.

Een schoon en duurzaam Nederland is wat we moeten nastreven, maar daarvoor zijn financieel gezonde en ondernemende banken onmisbaar. Hier gaat het op de meest basale manier mis. Onder minimale maatschappelijke onrust slaagden banken erin hun aandeelhouders maximale winstuitkeringen te geven (FD, 9 september), waardoor ze hun eigen mogelijkheden om ondernemend te zijn in de kiem smoren.

VOOR DE BÜHNE

Zijn we dan echt zo moe van inhoudelijke discussies over banken dat we alleen nog maar van tijd tot tijd iets voor de bühne roepen? Het lijkt erop. Het regeerakkoord lijkt banken in ieder geval totaal vergeten.

Omdat banken weten dat ze dankzij al dat willekeurige geroep vroeg of laat aan verhogingen van hun eigen vermogen kunnen ontsnappen, keren ze op grote schaal juist ook in Nederland kapitaal uit aan hun aandeelhouders. Politici en maatschappij zuchten diep bij weer een discussie over zoiets technisch als het eigen vermogen (ook wel kapitaal of buffers genoemd) van banken. Dit biedt banken de kans om de situatie naar hun hand te zetten.

Laat de Verenigde Staten niet het voorbeeld zijn. Nog maar twee weken geleden

maakte de Federal Reserve bekend dat eisen aan grotere banken om kapitaalbuffers te verhogen zijn afgezwakt tot de helft van wat werd beoogd. Het resultaat van een zware lobby vanuit de bancaire sector.

Ook in Europa hebben banken een succesvolle lobby gevoerd bij het Europees Parlement tegen het verhogen van de vereiste kapitaalbuffers. De zogeheten *floors* die een minimale weging van het risico op bepaalde leningen beogen, worden slechts beperkt en vertraagd ingevoerd.

In Nederland en Europa zijn lobby-geldstromen van banken naar politieke partijen niet van dien aard dat politici zich gedwongen voelen als tegenprestatie cadeautjes aan banken uit te delen, maar het handelen is niet veel anders. De verbijsterende misleidende 'analyse' waarin ook hier wordt geloofd, is dat het dwingen van banken tot het aanhouden van meer eigen vermogen betekent dat banken minder geld hebben om de economie te ondersteunen, en dat kredietverlening aan bedrijven in het geding komt.

Dit is de werkelijkheid op zijn kop. Eigen vermogen kan, meer dan wat ook, worden gebruikt voor leningen en beter zelfs: het maakt meer innovatieve, en dus riskantere investeringen mogelijk die nodig zijn voor de grote maatschappelijke opgaven van vandaag. Eigen vermogen is dus geen besteding (en blokkade), maar juist geld dat kan worden uitgeleend en gebruikt.

WINNENDE FORMULE

Met het winnen van de lobby, winnen banken op de lange termijn niet. Voor banken die in de toekomst relevant willen zijn, is eigen vermogen en minder schuld een winnende formule. Het is alleen op de korte termijn dat de minimalisatie van het eigen vermogen een effectieve strategie lijkt.

Het bankwezen moet kunnen ondernemen. Er liggen zoveel grote maatschappelijke uitdagingen, van investeringen in energie-infrastructuur tot verduurzaming van de economie. Dat vergt eigen vermogen waarmee risico's gedragen kunnen worden.

Juist in Europa vervullen banken een belangrijkere rol dan in de VS. In het recente rapport van Mario Draghi wordt het belang benadrukt van risicodragende financiering voor investeringen die de concurrentiekracht van Europa jegens China en de VS moet versterken. Probleem is dat in de analyse van Draghi deze financiering vooral van de financiële markten (door uitgifte van aandelen en obligaties) lijkt te moeten komen, terwijl in Europa de banken voorsnog onmisbaar zijn bij de financiering van bedrijven. Dat zal niet snel veranderen.

Banken moeten de strijd aan met nieuwe digitale concurrenten: big techs (Amazon, Apple, etc.) die met hun platforms de financiële wereld bestormen. Voor die strijd is een speelruimte nodig die alleen gecreëerd kan worden als banken genoeg risicodragend vermogen hebben.

De grote uitkeringen aan aandeelhouders in Nederland zijn ongewenst en getuigen van kortzichtigheid. Hierdoor kunnen banken de economie niet goed ondersteunen, terwijl ze de afgelopen jaren vooral hebben geprofiteerd van spaarders die weinig rente ontvingen. Ondertussen keek de politiek de andere kant op.

Het is tijd voor Nederlandse politici om wakker te worden en een duidelijke en consistente houding aan te nemen. Banken spelen een cruciale rol in de Nederlandse economie en hebben een breed mandaat. Ze moeten commercieel en ondernemend kunnen opereren, maar dat kan alleen op een verantwoorde manier als ze financieel gezond zijn. Taak aan de politiek om hen hierop aan te spreken, en te stoppen met het geroep voor de bühne.

Harald Benink is hoogleraar banking & finance aan Tilburg University. Arnoud Boot is hoogleraar corporate finance aan de Universiteit van Amsterdam. Beiden zijn lid van het Sustainable Finance Lab.

Eigen vermogen kan beter dan wat ook worden gebruikt voor leningen en innovatieve, riskantere investeringen